

تفکیک دو گونه *Empoasca meridiana* و *Empoasca decipiens*

(Homoptera: Auchenorrhyncha: Cicadellidae: Typhlocybinae: Empoascini)

جواد کریم زاده اصفهانی

بخش تحقیقات حشره شناسی کشاورزی، موسسه تحقیقات گیاهپزشکی کشور

karimzadeh@ppdri.ac.ir

۸۵/۱۲/۶

شرح یک ماجرا:

در بررسی زنجبرک های مزارع چغندر قند استان اصفهان (مهرماه ۱۳۷۴ تا تیرماه ۱۳۷۶) با گونه ای از گروه گونه *Empoasca decipiens* مواجه گردیدیم که بر اساس منابع معتبر (۱-۳) خصوصیات تپیک گونه *Empoasca decipiens* (Paoli, 1930) را نشان می داد در حالیکه قبلا گونه دیگری بنام *Empoasca meridiana* Zachv. از چغندرکاری های اصفهان گزارش شده بود (۴). عدم دسترسی به منبع توصیف کننده گونه اخیر و تایید نمونه توسط دکتر M. R. Wilson (موزه ها و گالری های ملی ولز) اینجانب را بر آن داشت تا نمونه مورد نظر را به اشتباه گونه *E. decipiens* اعلام نمایم (۵-۶).

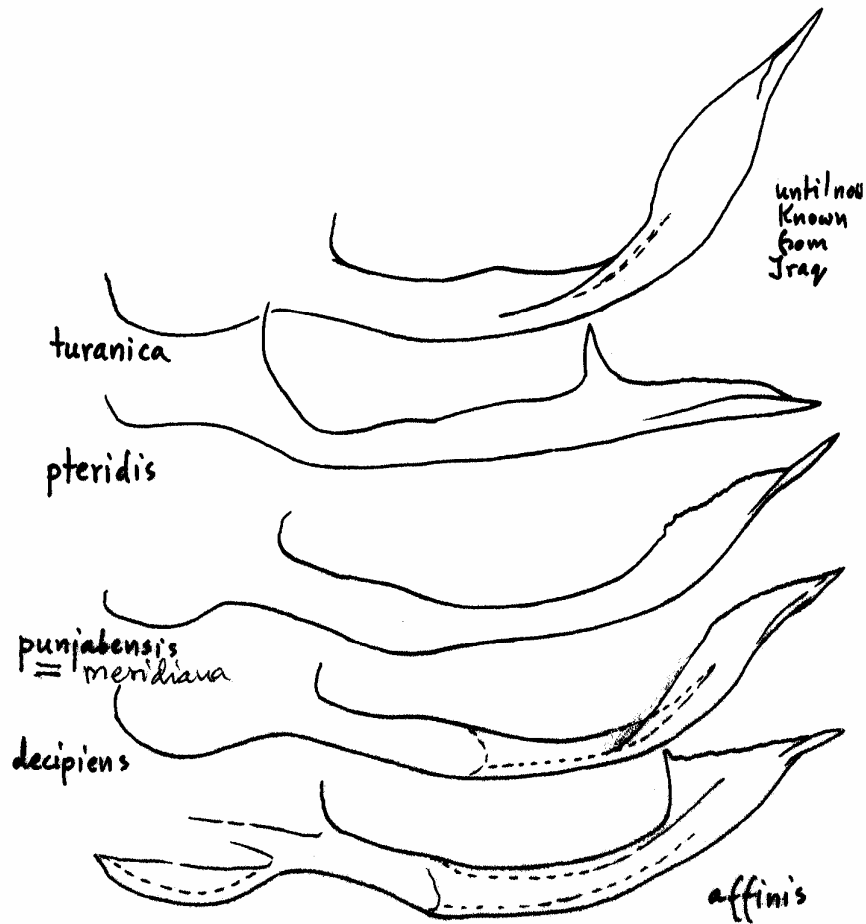
دغدغه های اینجانب در مورد مقایسه دو گونه مورد اشاره در سالهای بعدی و تلاش جهت تماس با تنها متخصص زیر خانواده Typhlocybinae در جهان (پروفسور I. Dworakowska) و تشخیص دقیق نمونه ها توسط وی مشخص نمود که نمونه مورد نظر *E. meridiana* می باشد. لازم به ذکر است که این گونه دارای سینونیمی بنام *E. punjabensis* Singh-Pruthi می باشد (۷-۹).

تلاشهای اینجانب برای چاپ مقاله منتج از پایان نامه کارشناسی ارشد خود در "نامه انجمن حشره شناسی ایران" طی سال های ۱۳۷۸ تا ۱۳۷۹ علیرغم مساعدت های استاد گرامی جناب آقای دکتر عزیز خرازی پاکدل بی نتیجه ماند و اطلاع رسانی در این مورد انجام نگردید. اخیرا در هفدهمین کنگره گیاه پزشکی ایران چندین مقاله در مورد بیولوژی و اکولوژی گونه *E. decipiens* روی چغندر قند از اصفهان و مناطق دیگر کشور ارائه شد که اینجانب را ترغیب به نوشتن توضیح حاضر نمود.

تفکیک دو گونه *E. meridiana* و *E. decipiens*:

گونه های آسیایی خویشاوند گونه *E. decipiens* بر اساس مرفولوژی فرارشد پیگوفر (pygofer process) از هم تفکیک می گردند (شکل ۱؛ مکاتبه شخصی با Dworakowska). بطوریکه مشاهده می گردد فرارشد

پیگوفر در گونه *E. meridiana* دوکی شکل (fusiform) است ولی در گونه *E. decipiens* عدسی شکل (lentiform) می باشد.

شکل ۱. فرارشد پیگوفر در گونه های آسیایی خویشاوند گونه *E. decipiens*

منابع:

- 1- Ribaut H, 1936. *Homoptères Auchenorrhynques (I. Typhlocybidae)-Faune de France 31*. INRA, Paris.
- 2- Emeljanov AF, 1967. Suborder Cicadinea (Auchenorrhyncha). In: Bei-Bienko GY (ed.), *Keys to the Insects of the European USSR, I. Apterygota, Palaeoptera, Hemimetabola*. Israel Program for Scientific Translations, Jerusalem, pp. 421-551.
- 3- LeQuesne WJ, Payne KR, 1981. *Cicadellidae (Typhlocybinae) with a Check List of the British Auchenorrhyncha (Hemiptera, Homoptera)*, *Handbooks for the Identification of British Insects, 2 (2c)*. Royal Entomological Society of London, London.

۴- خیری م ، علیمرادی ا، ۱۳۴۷. زنجره های چقندر قند ایران و نقش آنها در انتقال بیماری ویروسی کرلی تاب. بنگاه اصلاح و تهیه بذر چقندر قند کرج، تهران.

۵- کریم زاده اصفهانی ج، ۱۳۷۶. بررسی فون زنجرک های (Homoptera: Auchenorrhyncha) مزارع چغندر قند استان اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تهران، کرج.

۶- کریم زاده اصفهانی ج، خرازی پاکدل ع، خیری م، ۱۳۷۷. بررسی فون زنجرکهای (Homoptera: Auchenorrhyncha) مزارع چغندر قند استان اصفهان. خلاصه مقالات سیزدهمین کنگره گیاه پزشکی ایران، ۵-۱ شهریور ۱۳۷۷، آموزشکده کشاورزی کرج، صفحه ۶۹.

7- Dworzkowska I, 1973. *Bagoidea ryfa* (Mel.) and some other Empoascini (Auchenorrhyncha, Cicadellidae). *Bulletin de l'Academie Polonaise des Sciences Serie des Sciences Biologiques* 21, 49-58.

8- Sohi AS, Dworzkowska I, 1983. A review of the Indian Typhlocybinae (Homoptera: Cicadellidae) from India. *Oriental Insects* 17, 159-213.

9- Sohi AS, Mann JS, 1987. Illustrated key for identification of Indian species of Empoascini (Cicadellidae: Typhlocybinae). In: *Proc. 6th Auchen. Meeting, Turin, Italy, 7-11 Sept. 1987*. University of Turin Press, Turin, pp. 213-230.